

РЪКОВОДИТЕЛЬ

НА

ОСНОВНОТО УЧЕНИЕ.

ОТДѢЛЪ на „ЧИТАЛИЩЕ“

за уучителитѣ, учителжитѣ, ученицитѣ и ученичкитѣ.

КЪМЪ ЧИТАТЕЛИТѢ НИ.

Съсь тоя 24-ти брой свѣршвами първата година на съществуванieto на «Ръководителятъ на Основно Учение», и сами себе си питами дали сме си изпълнили задълженията, които прѣдлагахми лани по това врѣме прѣддѣ читателитѣ си.

Ний сами, свѣстно исповѣдувами, че твърдѣ значителна часть отъ задълженията ни останѣ неиспълнена, ни отъ сърце съжелявами дѣто, както ученицитѣ и ученичкитѣ, тѣй и много учители, останѣхѣ излъгани въ шнадѣждитѣ си да добивать постѣпенно сѣка храна, коятго бѣхми имѣ обrekli.

Обаче, съсь сичкиятъ ни тоя недостатѣкъ, ний имамии прѣдъ очитѣ си таквизи одѣрзостителни писма, съсьь които сериозни хора оцѣняватѣ мъчнотиитѣ, които мможе да посрѣшне сѣко ново дѣло у насъ, щото не мможемѣ освѣиѣ да продължявами дѣлото си до тогази,, до когато се намѣри нѣкой по способенѣ да ни замѣѣни и да утвърди единѣ органѣ за нашитѣ народни учителели. Дори и критицитѣ ни — макарѣ и да показуватѣ несъгласие въ нѣкои въпроси, несъгласие, което ще прразгледаме по послѣ — исповѣдуватѣ важността на

листътъ ни и желаѣтъ, разумѣва се, съществуванieto му. При това, трѣбува ли да се обездързостявами прѣдъ съдѣйствието на толкосъ народни учители и учени, на които имената се явиха у листътъ ни прѣзъ тая година!

Прочее, ний ще започнемъ и втората година на изданието на «Рѣководителятъ на Основното Учение», като се обричямы на читателитѣ си, че ще се постараимъ да изпълнявами колкото е възможно по точно задълженията си, показани у програмата ни, и молимъ пакъ нашитѣ учители и учени да ни идѣтъ на помощъ и за напрѣдъ.

Цариградъ—Ортакою
15 Декемврия 1874.

Д. Цанковъ

ОБУЧАВАНІЕ НА ЧЕТЕНИИ.

Прѣведе Михалъ Теневъ.

(Продълженіе отъ брой 20).

Подобряване на буквосъчетателния слогъ

Като употребили всичкото си искусство, да улеснѣтъ първия стъпенъ на ученieto, т. е. запомнюванieto на буквитѣ и названията имъ, старитѣ педагози малко по малко начнали да търсѣтъ срдѣства, за да улеснѣтъ и другитѣ стъпени; тѣй щото обучаванieto на четени най послѣ се прѣобразувало не само въ отдѣлни части, нѣ и въ всичкия му вървежъ. Такова съвършенно видоизмѣнение на буквосъчетателния способъ прѣдставлява:

1° Базедовия способъ, способъ на извѣстния немски педагогъ въ миналото столѣтие и основателя на Дессауский филантропинъ. Прѣди основанието на тоя знаменитъ институтъ Базедовъ издалъ букваръ подъ заглавие: «Книга за дѣцата отъ всички съсловия»; Въ сѣщото врѣме той издалъ още едно съчинение подъ заглавие: «Книга за родителитѣ и учителитѣ отъ различни съсловия», въ която заедно съ полезнитѣ наставления, какъ да постѣпватъ съ дѣцата до и послѣ раж-

данието, намиратъ се и наставления, какъ да обучаватъ дѣтцата да четатъ. Това наставление е повторено и въ Енциклопедията му, гдѣто способа е обясненъ съ примѣръ: «Какъ малкий Францъ се училъ да чете». Най послѣ слѣдъ 11 години Базедовъ издалъ методическо ръководство за обучаване на четени, подъ много странно, да не кажемъ шарлатанско, заглавие: «Неочаквано голѣмо осбвършенствование на искуството за обучаване на четени». Ако съберемъ мислитъ, що сж исказани въ тия четири съчинения, въ едно систематическо цѣло, ще излѣзе способъ, който съдържа въ себе си слѣдуѣщитъ стъпени: а) Упражнения, които приготвяватъ за четени; б) Игра съ букви; в) Игра съ сричани; и г) Собствено четени.

а) Приготовителнитъ упражнения се описватъ тѣй: «Всѣки день, въ опрѣдѣлено врѣме, показвали на малолѣтния Франца гласнитъ а, е, и, о, у, до тогава, до когато навикне да ги произнася ясно; слѣдъ това той се научвалъ да произнася, на редъ, съгласнитъ букви, — първо устнитъ (м, б, п, ф, в) послѣ езичнитъ (д, т, л, н) гърленитъ (г, к, х) най сѣтнитъ зѣбнитъ (р, с, ш, з, ж, ц, ч, щ). До всички тия съгласни Базедовъ, при произнасянието имъ, притуря е, което едвамъ се чува, като френското нѣмо, е; и тѣй той се отгървалъ отъ първитъ трудни и дълги названия на буквитъ, които често затѣмняватъ сегашнето имъ произнасени, и съгласнитъ приѣли тия названия бе, ве, ге, де, же, зе, ке, ле, ме, не, пе, ре, се, те, фе, хе, це, че, ше, ще.

Като понавикне ученика да произнася всѣка отъ горѣпоменатитъ съгласни букви, зема да изговаря заедно съ учителя думи, въ които има такива звукове, а отпослѣ думи еъ букви отъ четиритъ рода. При това Базедовъ съвѣтва да избиратъ думи, които да означаватъ познати и приятни за ученика прѣдмѣти; напр. слива, круша, ябалка и др. Развиванието на произносителнитъ органи, казва Базедовъ въ «Книга за родителитъ» трѣбва да бѣде най голѣмата ви грижа; за това показвайте на дѣтцата разни прѣдмѣти, произнасяйте имената имъ и безъ да ги принуждавате, чакайте спомойно да произнесжтъ сами тия названия; ако ги про-

изнасятъ не върно, не ги укорявайте ни съ думи, ни съ биени, а бждете задоволни отъ всичко, що казва дѣтетото. Само наченвайте отъ лесни думи и вървете постепенно камъ по мъчнитѣ. За да възбудите въ дѣтетото желание за такива упражнения и да избѣгнете принужденията, съгласете се тайно съ мъжіетѣ си или женитѣ, съ познатитѣ възрастни дѣтца и слугитѣ, щото и тѣ по нѣкога да играйтѣ съ васъ на такава игра, въ която единъ да казва разни думи, а другитѣ да ги повтарятъ слѣдъ него. При това възрастнитѣ трѣбва по нѣкога да правѣтъ сжщитѣ погрѣшки, каквито правѣтъ дѣтцата, и тогава единъ отъ другаритѣ му трѣбва да забѣлѣзва: «Не тѣй, а ето какъ». Нѣ ако правѣтъ дѣтцата такива погрѣшки, не показвайте ни най малко неудоволствие. Азъ знаѣхъ, че едно дѣте, което имаше добри произносителни органи, за двѣ години отъ ражданieto си се научи, съ тоя способъ, да изговаря правилно повечето слокове и думи.

« Само избирайте за тия упражнения повече приятни, отъ колкото неприятни прѣдмѣти: наприм. медъ, хлѣбъ, грозди, захаръ, круши, ябалки и др. т. Нека по нѣкога, нѣ рѣдко, бащата или майката казватъ: «А, ако додемъ на нашето дѣтенце, кога играе, малко грозди?»

« Когато тая игра стане бесполезна, употребявайте вмѣсто неѣж, размѣсено, ту игра съ букви, ту игра съ сричани.»

б) Игра съ букви. Какво разбира подъ игра Базедовъ и какъ ѣж захваща, най добрѣ ще видимъ отъ слѣдуѣщитѣ му думи:

« Нека краснописеца или живописеца изобрази на бѣла хартия нѣколко малки букви, а, отъ различна голѣмина, на друга такава харгия нѣколко малки б, и тѣй нататѣкъ до послѣдняята буква. И тия хартийки употребете за игра: Земете 4 или 5 хартийки, на една отъ тѣхъ трѣбва да е изобразена тая буква, съ която най напрѣдъ искате да запознаете дѣтетото,— и раздайте ги на присѣтствующитѣ лица и дѣтца съ условие, че тоя комуто се падне извѣстната буква, ще бжде честитъ; защото ще му даджѣтъ да помирише нѣкакво цвѣте или други какъвъ да е прѣдмѣтъ съ добра миризма,

или малко грозди, круша или ябалка, или да разгледа картинка, или да постои нѣколко врѣме на мекъ столъ, или да тури на главата си шапка съ нѣкакви украшения, или да посвири съ нѣкакъвъ инструментъ и пр.

« Когато дѣтцата научатъ *a*, честитъ ще бѣде тоя комуто се падне *b*: послѣ тоя комуто се падне *c*, и тѣй нататѣкъ до послѣдната буква. Когато научатъ много букви, раздайте имъ цѣлата азбука, и честитъ ще е тоя, у когото има не една, а двѣ или три извѣстни букви. Напр., той трѣбва да изяви, че у него сж *d*, *m*, или *k*, *p*, *v*, и т. н. Тѣй като това ще се случи по рѣдко, то и наградата на честития трѣбва да бѣде по голѣмка. Когато дѣтцата научатъ всичкитѣ букви на азбуката, тогава земете още 10 хартийки и на всѣка напишете по една отъ десетѣтѣ първи числа различно голѣми. Всички хартийки ще станатъ 42. По тоя начинъ, ако се употреби всѣки день по $\frac{1}{4}$ часъ, едно двѣ или три годишно дѣте научва всички знакове въ 4 седмици. Слѣдъ това краснописеца да приготви още 25 хартийки съ главни букви. Всѣка отъ тия нови хартийки да има една главна буква, нѣ отъ различна голѣмина; освѣнъ това на единъ отъ 4-тѣ ъгла на хартиятата да се напише малка буква, съответствуваща на главната. Прѣди да имъ се раздадѣтъ първитѣ букви, размѣсватъ при тѣхъ и голѣмитѣ. Честитъ ще е тоя, комуто се падне позната голѣма буква, послѣ двѣ, послѣ три и т. н. Слѣдъ това зематъ нѣколко хартийки, отъ които на всѣка се написватъ нѣколко букви, прилични по начертанието си и които мамѣтъ, напр. *c* и *e*; *n* и *u*; Тогава честитъ ще да е тоя, комуто на прѣвъ пѣтъ се падне такава хартийка и распознае вѣрно буквитѣ що сж на нея.

в) Игра съ слокове. Базедовъ дава туй наставление за тая игра; « Забѣлѣжете, че за улеснение на дѣтцата не трѣбва да употрѣблявате нѣкои названия на буквитѣ, които не сж были извѣстни до сега на дѣтето. Тѣй напр. ай, ей, ій, ой, уй. Като произнасяте кой да било слогъ или дума, никога не произнасяйте тия букви, които не сж нуждни за изговарието на тоя слогъ или дума, ако и да се изражаватъ въ печата или въ

писмото съ повече букви, отъ колкото трѣбватъ за произнасянието имъ. Тѣй напр. Казвайте не у, ч, е, н, и, е; а у, ч, е, н, и — не и, с, к, р, е, н, и, й — а и, с, к, р, е, н, и. Освѣнъ това не употрѣблявайте ни і, ни ы, не употрѣблявайте отъ първо щ, защото то е равно на шт, отхвърляйте ц и ч; защото тѣ сж сжщитѣ те и тш.

Отъ казаното се види, че съединението на буквитѣ въ слокове ставало като стария буквосъчетателенъ способъ, съ тая само разлика, че Базедовъ подобрилъ работата, като измѣнилъ названията на буквитѣ, които водяли камъ заблуждение.

Базедовъ направилъ таблица, въ която съединенията, расположены по извѣстенъ рѣдъ, сж като постъпенни упражненія за всичкитѣ произносителни органи.

Таблицата е тая :

Първа игра за устнитѣ : ма, ва, фа, ба, па.

» » » езика : за, на, да, та.

» » » зѣбитѣ : ра, са, за, ша, жа.

» » » гърлото : га, іа, ка, ха.

» » » устата : ща, ца, ча.

Втора игра за устнитѣ : ма, ме, ми, мо, му ; ва, ве, фа, фе; ба, бе; па, пе и пр.

» » » езика : ла, ле, и пр. да, де; та, те и пр.

» » » зѣбитѣ : ра, ре и пр. са, се; за, зе;

» » » гърлото : га, ге; іа, іе; ка, ке; ха хе.

» » » устата : ща, ще; ца, це; ча, че;

Трета игра за устнитѣ : ам, ем; аф еф; аб, еб.

» » » езика : ал. ел; ан, ен; ад, ед.

» » » зѣбитѣ : ар, ер; ас, ес; аш, еш.

» » » устата : ащ, ещ; ац, ец; ач, еч.

» » » гърлото : ах, ех; ак, ек.

Игра съ звукове отъ двѣ гласни : май, вай, дай рай, мѣж, вѣж, дѣж, рѣж; юз, ют, юм и пр.

При това че не трѣбва ученика да произнася всички тия слокове, догдѣ не му ги покаже учителя, Базедовъ ето какъ говори :

« Всички, които обичате дѣтцата, забѣлѣжете, че само слѣдъ свършванието на всички горѣизложени упражнения може се да въ рѣцѣтѣ на дѣтето букваръ или друга нѣкоя книга. Ако се непотрудите да пока-

жите на дѣтето, въ що състои четенито, не се надѣвайте за успѣхъ отъ него. На възрастнитѣ дѣтца книгата трѣбва да се дава само да четжтъ; а не да се забавляватъ: тѣй щото все да ѣхъ търси съ ревность. «За способа, по който да се упражнява дѣтето безъ книга, като се пази постыпенность, Базедовъ говори доста подробно въ своята «Книжка за родителитѣ».

Всѣки день, по нѣколко врѣме, нѣколко възрастни приятели се събиратъ при дѣтето, безъ да покажатъ знакъ, че за него правѣтъ това. Единъ отъ тѣхъ, като за забавление, се прѣструва, че го увличатъ разнитѣ съединения на буквитѣ, и прочита една часть отъ таблицата; послѣ други и трети извършватъ сжщото и т. н. Отъ напрѣдъ четжтъ несвързано; а слѣдъ нѣколко дни четжтъ и свързано; нѣ при това първо произнасятъ всѣка буква отдѣлно, послѣ цѣлий слогъ, или по добръ, сричатъ. Ако се не принуждава дѣтето, то само ще се интересува, и захваща внимателно да слуша всичко, или поне по голѣмата часть, безъ да го каратъ по старитѣ да внимава. Отъ това названията на буквитѣ заедно съ звуковетѣ често до толкозъ се запечатватъ въ ума на дѣтето, щото е въ състояние вече да произнесе слогъ, ако му кажѣтъ буквитѣ. По старитѣ му позволяватъ да прави това, и се чудѣтъ и раднатъ, като дѣтето го прави както и възрастнитѣ. Нѣ пазете се да не приказвате; защото ще обърните работата. Трудете се, ако забѣлѣжите че е дотегнало на дѣтето, да покажете, че сами прѣкъсвате упражненіята си. Когато наекижтъ до нѣгдѣ дѣтцата, да намиратъ съответствуѣщитѣ букви на всѣки слогъ и наопаки, тогава не избирайте за тая игра особно врѣме; нѣ на трапезата, или кадѣ да е, задайте имъ букви, да намиратъ слоγοветѣ. Ако ненапрѣднжтъ въ това, нека го направи други; нѣ съ веселость, като че тая игра му дава нѣкакво удоволствие. По тоя начинъ може се занимава, като ходи, стои и въ каляска.

« Да положимъ сега, че дѣцата сж запомнили добръ тия слогове, които сж показани въ таблицата; тогава трѣбва да се пристѣпи камъ такива слогове, въ които отзадъ или отирѣдъ се турѣтъ нови съгласни.

Да земемъ напримѣръ слога, радъ притурете г, ще стане градъ и т. н. Тѣй трѣбва да правимъ съ всѣки мъченъ слогъ; на никога не продължавайте тия упражнения, догдѣ умръзнѣтъ на дѣтцата. Мъчнитѣ слокове немогѣтъ произнася безъ недостатѣкъ: За това обрѣщайте най голѣмо внимание на тѣхъ. Избирайте такива упражнения и отдѣляйте по нѣколко минути въ деня за тѣхъ и то когато духа на дѣтето както и вашия сѣ добрѣ расположени. Ако искате да познаете, да ли могѣтъ дѣцата ви, да намиратъ съотвѣтствуищитѣ слокове на зададени букви, земете Календаръ и направете опитъ съ всичкитѣ имена що сѣ въ него; безъ тия, на които словетѣ добрѣ познава. Ако познаватъ всички слокове, не трѣбва вече да продължавате играта съ сричани; а да въведете нѣщо ново и поучително, а именно:

« Първо, говорете имъ имена и прѣдложения за прѣдмѣти тѣмъ познати и приятни напр. « утрѣ ще ни додѣтъ гости; ще додѣтъ дѣтцата на съсѣдитѣ ни. При изричанието на всѣка дума, удрайте съ прѣстъ у стола. Въ горѣприведения примѣръ има 9 думи; ударете у стола 9 пѣкти. Съ туй дѣтето навиква да отличава въ всѣка дума числото на словетѣ. Наченвайте отъ 4 сложни думи, и свършвайте съ едносложни, напр. животно, дърво, камакъ, домъ. Тия упражнения можете продължава, като карате въ сѣщото врѣме дѣтцата да четѣтъ отъ книга по нѣщо, което непознаватъ, и да изброяватъ ту думитѣ, ту словетѣ. Съ това ще ги научите да отличаватъ думитѣ отъ словетѣ. А обикновеннитѣ опрѣдѣления: »Какво нѣщо е слогъ и какво дума«? нищо не ползватъ.

« Само слѣдъ всичко това ви можете имъ каза: буквитѣ а, е, и, о, у, я, е, іа, се наричатъ гласни, и отъ тѣхъ първитѣ петъ сѣ прости, тритѣ послѣдни сложни или двугласни; а всички други букви (разбира се освѣнь ъ и ъ) сѣгласни Когато хванѣтъ да распознаватъ гласнитѣ букви въ всѣки слогъ, тогасъ ще разбиратъ, ако имъ кажете: « Въ всѣка дума има толкосъ слога, колкото сѣ гласнитѣ». (Слѣдова)

Що трѣбува да прави единъ учителъ за да си уварди моралната властъ надъ дѣтцата, да ги направи да го обикнатъ и да му вѣруватъ.

(споредъ педагогическитъ поучения на М. Миличевича)

написа Георгий А. Кжрджиевъ.

Морална властъ се нарича опая важность, боято учителътъ има надъ дѣтцата, която ги прави да го почитатъ, да му вѣруватъ и да го слушатъ.

« Нити височината на растѣтъ (бойтъ), нити звучността на гласѣтъ, нити закануванъето даватъ тая властъ; нѣ я дава мирний характеръ, чвржстий и не-промяливий духъ, който всѣкога е господаръ надъ себѣ, който винаги управлава разумно, и който никога не прави нищо за инатъ или защото се е разжрдилъ. »

Това казува за моралната учителива властъ учений Ролень. Твърдѣ сж потрѣбни на учителъ, който иска да си утврди моралната властъ, опрѣдѣленость и вразумителность въ думитѣ и въ работитѣ му.

Още учителътъ трѣбува да заслужва и почитанъе. А ще го заслужи съ характера си, съ точното извршванъе на длжноститѣ си, съ поведението си и въ училището и извънъ училището.

Характерътъ на учитилтъ трѣбува да бжде всѣкога еднакъвъ. Твърдѣ тежко е наистина да бждеш винаги все еднакво разположенъ, нѣ това е необходимо нужно, и за туй трѣбува истински да се стараемъ за да се постигни то. Ако учителътъ е човѣкъ бжрзъ, трѣбува да се погрижува да стишава и кроти природнитѣ си наклоности. Това работенъе, което трѣбува онъ самъ да прави, ще подѣйствува полезно и на дѣтцата.

Има едни учители, коиго по нѣкога сж прѣпжлни съ ревность и желание да работятъ. Тичатъ самъ-тамъ, взематъ си много работи; каратъ дѣтцата да се учатъ, да се джржатъ уредно; съ уроцитѣ — въ класъ се бавятъ по вече отъ колкото трѣбува; джржатъ ученицитѣ си длго и слѣдъ отреденото врѣме въ училището. Трудятъ се, ядосватъ се; не заспиватъ дордѣ се не

не прѣготвятъ за утрѣшниятъ день; — съкашъ че не могатъ да се наработятъ. Това трае до едно врѣме; и сетнѣ тая ревностъ охладѣва, подирь туй настава тишина, а слѣдъ нея настѣпува и немарянье.

Пазете се отъ такава прѣкалена ревностъ, мѣрете, разподѣляйте си работата, мислете отъ напрѣдъ що имате да правите, какво искате да достигнете та тогава отивайте къмъ цѣльта си чисто, полека, всѣкога съ умѣрена крачка, като не правите нищо по вече днесъ отъ вчера. За тая ви всѣкога еднаква прилѣжностъ, за тая ви разбрана ревностъ дѣтцата ще да ви почитатъ. Имайте на умъ, че тий сж добри сждници, и че малко ги е грижа за прѣкалената ви ревностъ и за страстната ви прилѣжностъ. Они твърдѣ добрѣ знаятъ, че това не може да трае въ васъ до вѣка.

За да би заслужилъ учителътъ почитанье, още трѣбува да си варди и достоинството. Трѣбува да бжде благъ къмъ дѣтцата, нѣ пакъ да не имъ е другарь. Умѣси ли имъ се въ играта, нека той направи, щото дѣтцата да иматъ това като нѣщо, което имъ се прави отъ любовь — и така да си оджржи, почитъта и уваженieto, което имъ е необходимо като на учителъ.

Учителътъ би си напуеналъ достоинството ако би прѣбобжрналъ, тжй да кажа, училището си на дюкянъ; ако би продавалъ на дѣтцата пера, плумпове и книги. Това не е прилично на учителътъ. Тукъ дѣтето се пазарува като равенъ съ равнаго. Ами що ще сторите, ако оно се оплаче, че сте му продаде нѣщо прѣскжшо, или че не сте му повжрнали пари поджжлно? Нѣ по нейдѣ това, може да се каже, е нужно, каквото напр. по далекитъ, или из'общо по селата.

Е тогава такивато работи учителътъ нека вжрши съ родителитъ на дѣтцата, и нека въ това никакъ не гледа на интересътъ си; неговото некористолюбие ще да се покаже, и достоинството му ще да се уварди, като видятъ, че той не прави тжрговия, нѣ само струва услуга.

Учителътъ си поврежда достоинството и като взема да работи въ училището нѣщо нѣ училищно. Ако онъ, в'мѣсто да дава урокъ, накарува дѣтцата да работятъ

нѣщо, дордѣто си напише писмата, пречисти селскитѣ тевтери (?!) или друго нѣщо изврши, тогава вече той сѣвсѣмъ си напуща достоинството. А що да кажа за ония, които слушатъ или ѣдатъ и пиятъ въ училището, които се погаждатъ или каратъ съ хората? Такивато никакъ не се прѣмислятъ че тиято постѣпки врѣдятъ на истинската имъ важность.

Учительтъ трѣбува да се труди, нѣ само да го почитатъ дѣтцата, нѣ и да го обичатъ. Тия двѣ осѣщания трѣбува да се изедначатъ и да се стопятъ въ сѣрдцата имъ. Ако иска учительтъ да го обичатъ дѣтцата, трѣбува и той самъ да ги обича искрено и отворено:— който иска да го обичатъ другитѣ, трѣбува и самъ да обича.

Рекохъ че учительтъ трѣбува да си обича ученицитѣ искрено; разумѣва се, той не трѣбува да се прѣструва, че ги обича, нѣ въ неговото сѣрдце трѣбдва да има нѣщо, което да го кара и неволно да обича дѣтцата, и заради това, нека ни се прости да кажа, че учителската служба, като най висока и най света служба, изискува да се има отъ природата наклоность за нея. Такива ли сѣ аджеба нашитѣ кожухари, абаджии, кржчмари и много други таквизъ наустничари даскалетини, които се залавятъ за учителството само за да се прѣхрануватъ. Тия прослѣвители мислятъ, че учителството е шапка безъ ступанинъ, кой когото поиска да се докопа о него за да се хранутути!! Злосторницитѣ!

Учительтъ трѣбува да знае, че като вземе на себѣ товарѣтъ на основното учителство, ще му докаратъ или ще намѣри въ училището си ученици съ твѣрдѣ различни нрави, които той трѣбува да учи а още и да възпитава. Нѣкои отъ ученицитѣ му ще бѣдатъ добри, нѣ по многото отъ тѣхъ ще да бѣдатъ дволични (лицемѣри), лакоми, завистливи, мѣрзеливи и, което е най лоше, които и пооткрадватъ. И всичкитѣ тия дѣтца трѣбува да се обичатъ, и обичатъ истински; трѣбува да вземашъ върху си грижата, за да се очистятъ тия сѣрдца, да се укрепятъ здравитѣ души и да се изцѣрятъ болнитѣ. А когато зафане да работи за умственнитѣ развитакъ на дѣтцата, колко трудове и главоболия ще да има у-

чительтъ, защото между ученицитѣ му ще има тѣпоуми, дебелоглави, мързеливи, палави, ще да има такива, които не ще да помнятъ нищо, нито пакъ ще слушатъ: и той трѣбува да освѣтлява тия умове, трѣбва да възвишава тия разумѣвания и да развива помуня нѣето имъ.

Още ще има дѣтца голи и боси, клепави и нечисти, и тѣмъ трѣбува да се вдѣхне гордостъ да се държатъ чисти, да се направятъ да видятъ че и сиромашката и сждрана дрѣха стои много по хубаво като е чиста и добръ прибрана. А Бо'ме ще има и едниа които теглятъ отъ гнусни болѣсти, трѣбува да се обичатъ и тии, трѣбува и тѣхъ да тѣши учителевото съжаление, и да ги запази отъ присмѣхитѣ или поруганията на палавитѣ имъ другари.

Най сетнѣ учителтъ трѣбува да има твърдѣ голѣмо християнско чувствуванье къмъ другитѣ хора,— истинската оная любовъ къмъ ближнийтъ; въ не стига само да видятъ дѣтцата че учителтъ имъ обича другитѣ хора, ами трѣбува и они да осѣщатъ това, да сж увѣрени на него.

Че обичате дѣтцата, ще се познае по туй, ако ви е драго да сте между тѣхъ, ако се грижите за тѣхнитѣ работи и игри; а ако ли ви е мѣчно да довършите школеский часъ, ако се намръщвате като погледните, че още има врѣме дордѣ дойде крайтъ на часътъ, дѣтето ще да сжгледа, че васъ ви не е грижа за него, ами гледате на него като на стока, съ която печелите. Тогава веке не се надѣвайте, че ви обичатъ дѣтцата, и знайте, че всичката ви морална важность въ училището е отишла да се не върне.

Ей, учителтъ трѣбува да обича дѣтцата, нъ тая обичъ е особенъ видъ обичъ, врѣхъ която азъ ща да поговоря по на дѣлго. (Слѣдува.)

Руссе 23 Ноемврия 1874.

ОСНОВНО И ВЕЩЕСТВЕННО УЧЕНЕ.

(ЗАРАДИ ПЪРВИЙТЪ КЛАСЪ ОТЪ ВЗАИМНОТО УЧИЛИЩЕ.)

Прѣводъ на Т. Ив. Мицовъ

(Виждь брой 21)

Въ поменжтійтъ брой, ній подадохми една метода улеснителна за машенскитъ взаимни училища. Тъзи метода е въведена почти въ всичкитъ европейски взаимни училища. Тя служи не само за лесното навикване на дѣтцата какъ и по кой начинъ да помнѣтъ всичко, което имъ ся прѣдава, нъ въ сжщото врѣме тя ще имъ бжде единственыйтъ истинскый принципъ за прѣзъ цѣлото имъ ученичествуване; тя е въ сжщото врѣме и добра помощница на грамматицата, защото въ неѣкъ ще срѣщнеме най добрыйтъ начинъ т. е. какъ да ся прѣдава на ученицитъ нѣкоѣкъ часть отъ грамматицата.

III.

Съдържаніе: Такъвъ, онѣкъвъ, бѣлъ, синъ, жлътъ, черенъ, червенъ, зеленъ, какъвъ, като, кой, нъ, нито, или.

а) (Учительтъ зема нѣколко парчета хартія, които да бждѣтъ на голѣмина еднакви, нъ съ различни бои. Зема най най напредъ двѣ бѣли парчета.) Говоріж самъ: Това хартія ли е? Нека да говориме всички: Да, това е хартія. — Говоріж самъ: Нели е това тоже хартія. — Говоріж самъ: Тъзи хартія е такъвъ хартія, каквѣто е онъзъ *) тъзи хартія е бѣла, а онѣзи е такожде бѣла. — Нека да говориме всички. (Повтаря се горньото.)

б) (Зема учительтъ жлъта хартія.) Говоріж самъ: Това хартія ли е? Всички: Да, това е хартія. — Самъ. Да ли е тъзи хартія такъвъ, каквато бѣше онѣзи? Всички: Тъзи хартія не е такъвъ каквато бѣше онѣзи. — Самъ: Не е таквази, она е инаква. Всички! — Самъ: Тъзи хартія е жлъта, а онѣзи е бѣла. Всички!

*) Като изрѣче учительтъ тѣзъ, таквѣзъ, зема едната хартія въ рѣжа, а като изрѣче онѣзъ, подобно зема и другѣтъ хартіѣ.

Самъ : Говориме, каква е тѣзи хартія, а каква бѣше онѣзи хартія. Всички!

в) (Учительтъ зема синя хартія). Това хартія ли е? Да, това е хартія? — Да ли е тѣзи хартія такъвъкъ каквато е онѣзи (показва съ прѣстъ на жълтата хартія)? — Да ли е такъвъкъ какъшто е онѣзи (на бѣлата хартія посочна.) — Каква е онѣзь хартія? Каква е тѣзи хартія? — Самъ : Тѣзи хартія не е бѣла — не е жълта — нито бѣла, нито жълта. Тѣзи хартія е синя. Всички! — (сѣщо прави учительтъ съ червенѣтъ, зеленѣтъ и чернѣтъ хартіи.)

г) Говорѣ самъ : Нека да речеме сега всичкома, коя хартія е бѣла, коя жълта, коя червена, коя зелена, коя черна. Всички!

д) (Учительтъ като прикачи всичкитѣ хартіи на особитѣ таблицѣ (дѣскѣ), повиква нѣкое отъ дѣтцата и го пита : Коя хартія е бѣла? коя жълта? коя синя? и пр.

д) (По тозъ начинъ испита всичкитѣ.) Самъ : Тѣзи хартія синя ли е или жълта? Всички : Тѣзи хартія е синя, ала не е жълта. (Сѣщото нататѣкъ).

ж) Самъ : Тѣзи хартія е бѣла или черна? Всички : Не е нито бѣла нито черна, нѣ е жълта. (Подобно).

Забѣлъжка. Вмѣсто хартіи учительтъ може да употреби и топчета (отъ кость или отъ камѣкъ), нѣ да бѣдѣтъ различно боядисани. — «Тукъ въ Чехско сѣмь видѣлъ съ топчета отъ слонова кость или отъ камѣкъ направени, какъ учѣтъ малкитѣ дѣтца да броѣтъ до 10, щомъ ги доведѣтъ на училището.» (Слѣдва)

